

γράφει ο Φώτης Κόντογλου

«Νῦξ ἀφεγγῆς τοῖς ἀπίστοις, Χριστέ,

τοῖς δὲ πιστοῖς φωτισμός»

Ἄθεϊα! Τίτλος μέγας καὶ καύχημα γιὰ τὸν σημερινὸν ἄνθρωπο. Ὅποιος τὸν ἀποχτήσῃ (καὶ γιὰ νὰ τὸν ἀποχτήσῃ, φτάνει νὰ χειροτονηθεῖ μοναχὸς τοῦ ἀπίστος), γίνεται παρευθὺς στὰ μάτια τῶν ἄλλων σοφός, κί ἄς εἶναι ἀμόρφωτος, σοβαρός, κί ἄς εἶναι γελοῖος, ἐπίσημος κί ἄς εἶναι ἀλογάριαστος, υπεράξιος κί ἄς εἶναι ἀνάξιος, ἐπιστήμονας κί ἄς εἶναι κουφιοκέφαλος.

Δὲν μιῶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει πόθο νὰ πιστέψῃ, μὰ δὲν μπορεῖ, μὲ ὅλο ποὺ κατὰ βάθος πάντα ἡ αἰτία τῆς ἀπιστίας εἶναι ἡ περηφάνεια, αὐτὴ ἡ ὄχιά, ποὺ κρύβεται τόσο ἐπιτήδεια μέσα στὸν ἄνθρωπο, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ τὴν καταλάβῃ.

Ὅπως καὶ νᾶναι, οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀγωνίζονται καὶ πολεμᾶνε μὲ τὸν ἀπίστο εἰαυτό τους, ἔχουνε ὅλη τὴ συμπόνεσή μας. Γι' αὐτοὺς παρακαλοῦμε, ὅσοι πιστεύουμε, νὰ τοὺς βοηθήσῃ ὁ Θεὸς νὰ πιστέψουνε, ὅπως ἔκανε σὲ κείνον τὸν πατέρα ποὺ εἶχε ἄρρωστο τὸ παιδί του, καὶ παρεκάλεσε τὸν Χριστὸ νὰ τὸ γιατρέψῃ. Καὶ Κεῖνος τοῦ εἶπε: «Ἄν μπορεῖς νὰ πιστέψῃς, ὅλα εἶναι δυνατὰ σὲ κείνον ποὺ πιστεύει». Καὶ τότε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ ἔκραξε μὲ δάκρυα: «Πιστεύω, Κύριε. Βοήθει μου τῆ ἀπιστία», δηλαδὴ «ἔχω πόθο νὰ πιστέψω, κί ἐσύ, Κύριε, δυνάμωσέ τον».

Οἱ ἀπίστοι, γιὰ τοὺς οἰποῖους μιλοῦμε, δὲν εἶναι τέτοιοι. Ὅχι μονάχα δὲν κλάψανε ποτέ, γιὰ νὰ ἀνοίξουνε μὲ τὸν πόνο καὶ μὲ τὴ συντριβὴ τὴν κλεισμένη πόρτα, τὴν πόρτα τῆς μετανοίας, ὅπως ἔκανε ἐκεῖνος ὁ δυστυχισμένος πατέρας ποὺ γράφει τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ

μήτε συγκινηθήκανε ποτέ τους, μήτε αἰσθανθήκανε καμμιά πίκρα γιὰ τὴν ἀπιστία τους, μήτε νοιώσανε πῶς ἔχουνε γιὰ αὐτὸ καμμιά εὐθύνη, κανένα φταιξιμο. Ὅλο τὸ φταιξιμο εἶναι τοῦ Θεοῦ, ποὺ δὲν φανερώνεται μπροστὰ τοὺς νὰ τοὺς πεῖ: «Ελάτε, ψηλαφήσατέ με, πιάστε με, μιλεῖστε μαζί μου ὅπως μιλάτε μεταξύ σας, ἀναλύσατέ με μὲ τὴ χημεία σὰς, κομματιάστε με μὲ τὸ μαχαίρι τῆς ἀνατομίας σας, ζυγίστε με, μετρεῖστε με, ἱκανοποιήσατε τὶς ἀπίστες αἰσθήσεις σας, χορτάσατε τὸ ἀχόρταγο λογικὸ σας!».

Αὐτοὶ οἱ αὐτοτιτλοφοροῦμενοὶ ἀπίστοι, σὲ καιρὸ ποὺ ἐπιδείχνουνε τὴν ἐξυπνάδα τους, φουσκωμένο ἀπὸ τὸν κούφιον ἀγέρα τῆς περηφάνειας κί ἀπὸ τὴν πονηρὴ εὐστροφία τοῦ μυαλοῦ τους, δὲν εἶναι σὲ θέση οἱ δὺστυχοι, νὰ νοιώσουνε πόσο ἀνόητοι καὶ στενόψυχοι φαίνονται σὲ κείνους ποὺ πιστεύουνε. Γιατί, γιὰ νὰ πιστέψουνε, ζητᾶνε κάποιες ἀποδείξεις ποὺ κάνουνε τὸν πιστὸ νὰ τοὺς ἐλεεινολογεῖ γιὰ τὴν περιορισμένη ἀντίληψη ποὺ ἔχουνε γιὰ τὸ πνεῦμα καὶ γιὰ τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Ὁ πιστὸς ξέρει πολὺ καλὰ ὡς ποὺ μποροῦνε νὰ φτάξουνε οἱ διαλογισμοὶ τοῦ ἀπίστου, γιατί, κί αὐτὸς, σὰν ἄνθρωπος, τοὺς ἔχει ἐκείνους τοὺς λογισμοὺς, τοὺς λογισμοὺς τῆς σάρκα, τοὺς λογισμοὺς τούτου τοῦ κόσμου. Ἐνῶ ὁ ἀπίστος εἶναι ἀνύποπτος γιὰ ὅσα ἔχει μέσα τοῦ ὁ πιστὸς, καὶ γιὰ ὅ,τι βρίσκεται παραπέρα ἀπὸ τὴν πρακτικὴ γνώση του, δηλαδὴ γιὰ τὰ μυστήρια ποὺ εἶναι κρυμμένα ἀπὸ τὰ μάτια του, καὶ ποὺ γιὰ αὐτὸ θαρρεῖ πῶς δὲν υπάρχουνε. Κί ἀπὸ τὴν ἀνοησία του κορδώνεται, καὶ μιλά μὲ καταφρόνηση γιὰ κείνους ποὺ εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώσουνε τὴ βαθύτερη σύσταση τοῦ κόσμου, ἐνῶ αὐτὸς ὁ δὺστυχὴς εἶναι τυφλὸς καὶ κουφός, καὶ θαρρεῖ πῶς τὰ ἀκούει ὅλα καὶ πῶς τὰ βλέπει ὅλα. Ὁ πιστὸς ἔχει πνευματικὰ μάτια καὶ πνευματικὰ αὐτιά, καθὼς καὶ κάποια «ὑπὲρ αἴσθησιν». Ὁ ἀπίστος πῶς νὰ πάρει εἴδηση ἀπὸ κείνον τὸν μυστικὸν κόσμο μόνο μὲ τὰ χονδροειδῆ μέσα ποὺ ἔχει, δηλαδὴ μὲ τὶς σωματικὲς αἰσθήσεις; Πῶς νὰ πιάσει τὰ λεπτὰ κί ἀλλόκοτα μηνύματα ἐκείνου τοῦ κόσμου, ἀφοῦ ὁ δὺστυχὴς δὲν ἔχει τὶς κεραῖες ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ τὰ πιάσει;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει στὴν Α΄ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ του, μὲ τὸν τρόπο ποὺ γνωρίζει μονάχα αὐτὸς, γιὰ τὸ τί εἶναι σὲ θέση νὰ νοιώσει ὁ πιστὸς, καὶ τί μπορεῖ νὰ νοιώσει ὁ ἀπίστος: Λαλοῦμε, λέγει, τὴ σοφία τοῦ Θεοῦ ποὺ εἶναι μέσα σε μυστήριον, καὶ ποὺ εἶναι κρυμμένη, τὴ σοφία ποὺ τὴν προόρισε ὁ Θεός, πρὶν ἀπὸ τοὺς αἰῶνες, γιὰ δόξα δική μας, καὶ ποὺ δὲν τὴ γνώρισε κανένας ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες τούτου τοῦ κόσμου (δηλ. τοὺς σοφοὺς τῆς κοσμικῆς σοφίας), καὶ ποὺ ξεσκεπάζει αὐτὰ πού, κατὰ τὴ Γραφή, δὲν τὰ εἶδε μάτι, καὶ ποὺ δὲν τὰ ἄκουσε αὐτί, καὶ ποὺ δὲν ἀνεβήκανε στὴν καρδιὰ κανενὸς ἀνθρώπου, ἐκεῖνα ποὺ εἰτοίμασε ὁ Θεὸς γιὰ κείνους ποὺ τὸν ἀγαποῦνε. Ἀλλὰ σὲ μᾶς τὰ φανέρωσε ὁ Θεὸς μὲ τὸ Πνεῦμα του τὸ ἅγιον. Ἐπειδὴ, τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὅλα τὰ ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ.

Γιατί, ποὺς ἄνθρωπος γνωρίζει τὸ μέσα τοῦ ἀνθρώπου, παρὰ μονάχα τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶναι μέσα στὸν ἀνθρώπο; Ἔτσι καὶ τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ δὲν τὰ γνωρίζει κανένας παρὰ μονάχα τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Κί ἐμεῖς δὲν ἐπήραμε τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου (δηλ. τὴ φιλοσοφία καὶ τὴν κοσμικὴ γνώση), ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ γνωρίσουμε ὅσα χάρισε σὲ μᾶς ὁ Θεός. Κί αὐτὰ (τὰ χαρίσματα) δὲν τὰ ἐκφράζουμε μὲ τὰ λόγια ποὺ διδάσκει τὴν ἀνθρώπινη σοφία, ἀλλὰ μὲ λόγια ποὺ διδάσκει τὸ ἅγιον Πνεῦμα, μιλώντας σὲ πνευματικοὺς ἀνθρώπους μὲ πνευματικὸν τρόπο. Πλὴν, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει τὴν σαρκικὴ γνώση (τὸν ὀρθολογισμό), δὲν παραδέχεται ὅσα διδάσκει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, γιατί τὰ νομίζει γιὰ ἀνοησίες, καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ καταλάβει πῶς ἀνακρίνεται πνευματικὰ. Ὁ πνευματικὸς ὁμῶς ἄνθρωπος, ἀνακρίνει κάθε ἄνθρωπο, ἐνῶ αὐτὸς ἀπὸ κανέναν δὲν

ἀνακρίνεται».

Ἡ ἀπιστία ὑπῆρχε πάντα. Μὰ σήμερα, μὲ τὴν ἀποτρόπαια ματαιοδοξία ποὺ μᾶς τρώγει, τὴν ἐπιδειχνόμαστε ὡς ἂν μᾶς δίνει τὴ μεγαλύτερη ἀξία. Ὅποιος ἔχει πίστη στὸν Θεὸ καὶ στὴν ἀλήθεια ποὺ φανέρωσε, εἶναι καταφρονεμένος, ὡς στενόμυαλος κί ἀνόητος, καὶ τραβᾷ πάνω του ὅλα τὰ περιγελάσματα. Λογαριάζεται γιὰ «βλαμμένος» ἀπὸ τὸν πολὺν κόσμον, μάλιστα ἀπὸ τὸν κόσμον ποὺ ξέρεي νὰ τὰ καταφέρνει στὴ ζωὴ, νὰ «πετυχαίνει», νὰ βγάζει λεφτά, νὰ καλοπερνᾷ, νὰ μὴ δίνει πεντάρια γιὰ τίποτα, κατὰ τὸ ρητὸ ποὺ λέγει: «Φάγωμεν καὶ πῖωμεν, αὐρίον γὰρ ἀποθνήσκομεν». Γιὰ τοῦτο, χρειάζεται νὰ ἔχει θάρρος καὶ νὰ περιφρονᾷ τὴν ἐκτίμηση τοῦ κόσμου καὶ τὸ υλικὸ συμφέρον του, ὅποιος λέγει πῶς ἔχει πίστη στὸν Θεό.

Ἐνῶ ἐκεῖνον ποὺ καυχιέται πῶς δὲν πιστεύει σὲ τίποτα, α) Τὸν ἔχει ὁ κόσμος σὲ μεγάλη ὑπόληψη καὶ σεβασμὸ, μάλιστα ὅσο περισσότερο ἀπίστος λέγει πῶς εἶναι, τόσο περισσότερη εἶναι ἡ ἐκτίμηση καὶ ὁ σεβασμὸς ποὺ φανερώνει ὁ ἐξυπνος καὶ σοβαρὸς κόσμος στὸ πρόσωπό του. Ὁ τέτοιος ἄνθρωπος εἶναι συνοφρυωμένος, μὲ λίγα καὶ βαρεῖα λόγια, ἀράθυμος κί ἀπότομος, «θετικὸς ἄνθρωπος», «γερὸ μυαλό». β) Ὅλα τοῦ ἐρχονται βολικά, καὶ δὲν σκοτιζέται, δὲν στενοχωριέται γιὰ τίποτα. Δὲν ἔχει εὐθύνες καὶ ζαλοῦρες: Ἐδῶ κάτω, λέγει, εἶναι ἡ Κόλαση κί ὁ Παράδεισος. Ἡ ζωὴ εἶναι γιὰ νὰ τὴν ἀπολαβαίνουν οἱ ἐξυπνοὶ. Οἱ κοιμισμένοι κί οἱ ἀφιονισμένοι ἄς πεθάνουνε».

Ἐξ ἄλλου, δὲν ὑπάρχει πιὸ εὐκόλο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ κάνεις τὸν ἀπίστο! Πατᾶς ἓνα μονάχα κουμπί, κί ὅλα σοῦ ἐρχονται βολικά. Ὁ διάβολος εἶπε στὸν Χριστό: Πέσε, προσκύνησέ με, καὶ θὰ γίνουνε οἱ πέτρες ψωμιά, «οἱ λίθοι ἄρτοι».

Λέγει λοιπὸν ὁ ἐξυπνος : «Νὰ κάθεσαι, ἄνθρωπος μὲ τετρακόσα μυαλά, νὰ χάνεις τὸν καιρὸ σου μὲ χαζομάρες, ὡς τὶς γρηές, μὲ θεοὺς, μὲ κόλαση καὶ μὲ παράδεισο, μὲ καντήλια, μὲ θυμιατά, μὲ δισκοπότηρα, μὲ παπάδες καὶ μὲ καλόγηρες! Καὶ σὲ ποιά ἐποχὴ; Στὴν ἐποχὴ μας, ποὺ ἡ ἐπιστῆμη στέλνει ἀνθρώπους στοὺς πλανῆτες! Ἀκοῦς, φίλε μου, βλακεία ποὺ ἔχει αὐτὸς ὁ κόσμος;».

Αὐτὰ λένε γιὰ τοὺς πιστοὺς οἱ ἐξυπνοὶ καὶ οἱ τιμημένοι τούτου τοῦ κόσμου, καὶ τοὺς χειροκροτοῦνε οἱ πολλοί, ποὺ τοὺς ἔχουνε γιὰ φρόνιμους σε ὅλα, ἐπειδὴ δὲν κυνηγᾶνε ἰσκιούς, ἀλλὰ ἔχουνε μυαλό γερό, καὶ ἐπιτυχαίνουνε σὲ ὅτι καταπιαστοῦνε.

Ναί! Επιτυχαίνουνε, γιὰτὶ, μὲ ἓναν λόγον, ἡ ἀπιστία εἶναι «ἡ πλατεία πύλη καὶ εὐρύχωρος οδός», ποὺ δὲν πιστεύουνε πῶς εἶναι «ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν», ὅπως εἶπε ὁ Χριστός, ἀλλὰ «εἰς τὴν ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίαν». Ἐνῶ ἡ πίστη εἶναι «ἡ στενὴ πύλη καὶ τεθλιμμένη οδός», ποὺ δὲν πιστεύουνε πῶς εἶναι «ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν», ἀλλὰ «εἰς τὴν ἐπὶ γῆς δυστυχίαν καὶ περιφρόνησιν». «Πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι διὰ τῆς πλατείας πύλης» κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, «καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες τὴν στενὴν πύλην».

Ὅλοι οἱ ἀπίστοι λένε πῶς ἂν βλέπανε ἓνα θαῦμα, θὰ πιστεύανε. Μὰ ἡ πίστη δὲν ἐρχεται μὲ τὴ βία, ἀλλὰ μὲ τὴ συγκατάθεση τῆς ψυχῆς. Γιὰ αὐτὸ σὲ ὅσους ζητᾶνε θαῦμα γιὰ νὰ πιστέψουνε, δὲν δίνεται, κατὰ τὸν λόγον ποὺ εἶπε ὁ Χριστὸς στοὺς Φαρισαίους: «Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ».

Ἄλλὰ καὶ θαῦμα νὰ δεῖ ἓνας ἄπιστος, ἢ ὑπερηφάνεια δὲν τὸν ἀφήνει νὰ πιστέψει, γιὰ νὰ μὴ φανεῖ εὐκολόπιστος καὶ καταφρονηθεῖ.

Πρὶν καιρὸ ἔγραψα μὲ συντομία πέντε-ἕξι ἄρθρα γιὰ τὰ θαύματα ποὺ γίνονται σ' ἓνα χωριὸ τῆς Μυτιλήνης, μὲ τὸν τίτλο «Φρικτὰ μυστήρια». Πολλοὶ ἀναγνώστες συγκινηθήκανε στὸ ἔπακρο, ἰδίως οἱ ταπεινοὶ καὶ ἀγράμματοι ἄνθρωποι, «τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα». Οἱ ἔξυπνοὶ ὅμως καὶ οἱ τετραπέρατοι δὲν δώσανε σημασία, καὶ κάποιοι ἀπὸ αὐτοὺς μὲ περιγελάσανε καὶ μοῦ γράψανε πῶς λέγω ἄνοησίες.

Ἄλλὰ, «Θεὸς οὐ μκκτηρίζεται». Ἀπὸ τότε ὡς τὰ σήμερα τὰ θαύματα δὲν πάψανε, κι ολοένα γίνονται πυκνότερα καὶ τρομαχτικώτερα. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὰ βλέπουνε μοῦ τὰ γράφουνε μὲ ὅλα τὰ κατέκαστα, κι ἀπὸ αὐτὰ κάνω ἓνα βιβλίο ποὺ θὰ εἶναι σὰν πυρωμένο σίδηρο γιὰ τὶς ἄπιστες γλῶσσες (Πρόκειται γιὰ τὸ βιβλίο «Σημεῖον μέγα» ποὺ ἐξέδωσε ὁ «Ἀστήρ»). Αὐτὸν τὸν καιρὸν γίνονται ἀνασκαφές, γιὰ νὰ βρεθεῖ ἡ ἀρχαία ἐκκλησία μὲ τὰ λείψανα ἐκείνων ποὺ φανερώνονται ολοζώντανοι μπροστὰ στοὺς ἀίπλους ἄνθρώπους, στὸν ὕπνο καὶ στὸν ξύπνο τους, καθὼς κι εἰκόνες καὶ τὰ ἄλλα κειμήλια. Θὰ εἶχανε βρεθεῖ ὅλα, καὶ θὰ ξεσκεπαζότανε γρήγορα ολότελα αὐτὸς ὁ φοβερὸς κρατήρας, ποὺ θὰ σάρωνε τοὺς ἄπιστοὺς μὲ τὴν ἁγιασμένη λάβα του, ἂν ὑπῆρχανε περισσότερα μέσα στὰ χέρια τῶν φτωχῶν ἀνθρώπων ποὺ σκάβουνε μὲ μία πίστη ποὺ εἶναι σὰν φωτιά.

Μὰ, ὅπως καὶ νὰ εἶναι, μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ «τὴν τ' ἀσθενῆ θεραπεύουσιν καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσιν», θὰ βγάλουνε σὲ καλὸ τέλος τὸ βλογημένο αὐτὸ ἔργο, καὶ θὰ θριαμβέψει ἡ ἀκατάλυτη πίστη μας, καὶ θὰ ἀκουστεῖ ὡς τὰ πέρατα τοῦ ἄπιστου κόσμου ἡ βροντερὴ φωνή: « Τὶς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν; Σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος! ».